

ODRODZENIE I REFORMACJA W POLSCE

tom I ■ Polska Akademia Nauk ■ Instytut Historii ■ ISSN 0029-8514

1at

www.rcin.org.pl

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

**ODRODZENIE I REFORMACJA
W POLSCE**

TOM I

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
WARSZAWA 2006

www.rcin.org.pl

KOMITET REDAKCYJNY

Juliusz DOMAŃSKI (Warszawa), Adam MANIKOWSKI (Warszawa),
Janusz MAŁŁEK (Toruń), Jan MIERNOWSKI (Madison, Wisc.–Warszawa),
Piotr SALWA (Warszawa), Lech SZCZUCKI (Warszawa) — redaktor,
Mikołaj SZYMAŃSKI (Warszawa), Janusz TAZBIR (Warszawa) — redaktor,
Andrzej WYCZAŃSKI (Warszawa)

Adres redakcji: Instytut Historii PAN
Rynek St. Miasta 29/31
00–272 Warszawa
e-mail: lszczuck@ifispan.waw.pl

© Copyright by Polska Akademia Nauk — Instytut Historii
and Wydawnictwo Naukowe *Semper*, Warszawa 2006

© All right reserved.

No part of this publication may be reproduced,
stored in a retrieval system, or transmitted,
in any form or by any means
without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii PAN and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone.

Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji
w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii PAN i Wydawnictwa Naukowego *Semper*

Publikacja dofinansowana przez
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

PL ISSN 0029–8514

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa
tel./fax: (+48 22) 828 49 73
e-mail: red@semper.pl
Internet: <http://semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

Od Redakcji na pięćdziesięciolecie	7
--	---

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

<i>Juliusz Domański</i> (Warszawa), Erazmowe kłopoty z historią i biblijne na nie remedium	11
<i>Jan Miernowski</i> (Madison, Wisc.–Warszawa), Renesansowa literatura jako rytuał. Zabobony Małgorzaty z Nawarry	29
<i>Jan Ślaski</i> (Padwa), Bernardino Scardeone — pierwszy „edytor” Jana Kochanowskiego (1560)	43
<i>Andrzej Wyczański</i> (Warszawa), Próba oceny umiejętności liczenia małopolskiej komisji lustracyjnej 1564–1565	61
<i>Stanisław Grzybowski</i> (Kraków), Kultura polityczna i społeczna szlachty sandomierskiej w świetle inskrypcji nagrobnych	75
<i>Jolanta Dworzaczkowa</i> (Poznań), Konwersje na katolicyzm szlachty ewangelickiej wyznania czeskiego w Wielkopolsce w XVI i XVII wieku	89
<i>Wojciech Kriegseisen</i> (Warszawa), Polski przekład XX rozdziału czwartej księgi <i>Institutio Christianae religionis</i> Jana Kalwina	101
<i>Paulina Buchwald-Pelcowa</i> (Warszawa), Książki, ich cenzura i rozpowszechnianie w aktach synodów wielkopolskich (1569–1632)	115
<i>Henryk Wisner</i> (Warszawa), Wyznanie w życiu politycznym i społecznym szlachty litewskiej. Czasy Zygmunta III	131
<i>Wojciech Tygielski</i> (Warszawa), Na cóż te koszta i trudy? W jakim celu w XVII wieku wysyłano młodzież szlachecką na zagraniczne studia?	141
<i>Henryk Gmiterek</i> (Lublin), Tumult wyznaniowy w Lublinie w 1633 roku	157

<i>Urszula Augustyniak</i> (Warszawa), Jeszcze raz w sprawie tumultu wileńskiego 1639 i jego następstwach	169
<i>Teresa Chynczewska–Hennel</i> (Warszawa), Najjaśniejsza o Najjaśniejszej. Rzeczpospolita w weneckiej literaturze historycznej XVII wieku	191

DYSKUSJE I POLEMIKI

<i>Adam Manikowski</i> (Warszawa), Szansa peryferii na modernizację? Włosi w Polsce w XVI–XVII wieku. Na marginesie pracy Wojciecha Tygielskiego	205
--	-----

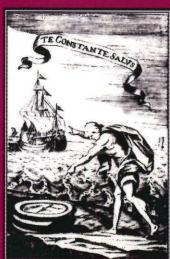
MATERIAŁY

<i>Mikołaj Szymański</i> (Warszawa), Poprawki do tekstu poetów polsko–łacińskich — Część I	219
<i>Tomasz Ososiński</i> (Warszawa), Nieznane epigramy Dantyszka w liście tegoż do Albrechta I księcia pruskiego	245
<i>Margarita A. Korzo</i> (Moskwa), Nota w sprawie nieznanego przekładu Jana Kalwina w Polsce XVI wieku	257
<i>Kazimierz Bem</i> (Amsterdam), Jeszcze o kalwinizmie Krzysztofa Arciszewskiego (1592–1656)	261

PRZEGLĄDY, RECENZJE, NOTY

<i>Marceli Kosman</i> (Poznań), „Husycki Tabor” we współczesnych badaniach i tradycji historycznej	263
<i>Janusz Małek</i> (Toruń), Problematyka dziejowa pruskiej reformacji	273
<i>Stanisław Salmonowicz</i> (Toruń), Stanisław Orzechowski: retoryka w służbie polityki	283
<i>Dariusz Chemperek</i> (Lublin), <i>Lubelska Biblioteka Staropolska</i> . Nowe edycje <i>Żalów nagrobnych</i> Sebastiana Klonowica i <i>Hymnów na święta Panny Najświętszej</i> Piotra Cieklińskiego	295

Władysław Łoziński, <i>Życie polskie w dawnych wiekach</i> (<i>Marceli Kosman</i> , Poznań)	299
Gordon Campbell, <i>Oxford Dictionary of the Renaissance</i> (<i>Lech Szczucki</i> , Warszawa)	301
<i>Corpus Epistularum Ioannis Dantisci</i> (<i>Janusz Małłek</i> , Toruń)	302
Mikołaj Rej, <i>Apocalypsis</i> (<i>Anna Kochan</i> , Wrocław)	305
Mikołaj Rej, <i>Pieśni</i> (<i>Janusz T. Maciuszko</i> , Warszawa)	309
Jan Pirożyński, <i>Zofia Jagiellonka (1522–1575) i jej księgozbiór</i> (<i>Janusz Małłek</i> , Toruń)	312
Andreas Dudithius, <i>Epistulae, pars V: 1576</i> (<i>Wojciech Tygielski</i> , Warszawa)	314
Lech Szczucki, <i>Humaniści, heretycy, inkwizytorzy</i> (<i>Daniło Facca</i> , Warszawa)	320
Faustus Socinus, <i>Opera omnia in duos tomos distincta</i> (<i>Lech Szczucki</i> , Warszawa)	322
Fausto Sozzini, <i>Rime</i> (<i>Lech Szczucki</i> , Warszawa)	322
Faustus Socinus and His Heritage (<i>Janusz Małłek</i> , Toruń)	323
„Doopsgezinde Bijdragen”, vol. 30, 2004: <i>Socinianisme in</i> <i>de Nederlanden</i> (<i>Kazimierz Bem</i> , Amsterdam)	326
Daniło Facca, <i>Bartłomiej Keckermann i filozofia</i> (<i>Tadeusz L. Smoliński</i> , Warszawa)	327
Magda Teter, <i>Jews and heretics in Catholic Poland. A beleaguered</i> <i>church in the post-reformation era</i> (<i>Wojciech Kriegseisen</i> , Warszawa)	328
Mariola Jarczykowa, „ <i>Papirowe materie</i> ” Piotra Kochlewskiego (<i>Janusz Tazbir</i> , Warszawa)	332
„ <i>Acta Comeniana</i> ”, t. 18 (XLII) (<i>Daniło Facca</i> , Warszawa)	333
<i>Dämonische Besessenheit. Zur Interpretation eines</i> <i>kulturhistorischen Phänomens</i> (<i>Jacek Wijaczka</i> , Toruń)	337

Wydawnictwo Naukowe

Semper®

Warszawa 00-321

ul. Bednarska 20a

tel./fax: 022 828 49 73

redakcja@semper.pl

www.semper.pl